

บทที่ ๔

ชนชั้นในสังคมไทย

สำหรับในสังคมมนุษย์นั้น การแบ่งชนชั้นทางสังคมเป็นปรากฏการณ์อันมีลักษณะสากล กล่าวคือ มนุษย์ในทุกสังคมต่างมีการวัดและกำหนดชั้นหรือระดับในสังคมว่า ใครเป็นพรรคพวกเดียวกับตน ใครดีหรือค้อยกว่าตน เพราะฉะนั้นการแบ่งชนชั้นทางสังคมในกลุ่มมนุษย์ดังกล่าว ทำให้ทุกสังคมมีระบบการจัดชั้นทางสังคม อุปมาได้กับชั้นของปรุพี ^{๑๔}

การที่เราจะทราบว่าสมาชิกในสังคมหนึ่งอยู่ในลำดับชั้นใด อาจจะพิจารณาได้จาก การสังเกตพฤติกรรมระหว่างกันของบุคคล หรือสังเกตจากการมีรสนิยม หรือแบบแผนความ เป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน เช่น จำแนกตามอาชีพที่แต่ละคนทำ สมาชิกที่มีอาชีพแบบเดียวกันมักจะมี ความรู้สึกนึกคิดในทำนองเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กับสมาชิกอื่นในแบบแผนที่คล้ายคลึงกัน บ่อยครั้งที่สมาชิกของชั้นแต่ละชั้นมีการคบหาสมาคมจำกัด เฉพาะสมาชิกในกลุ่มของตน ซึ่งเป็น ทางนำไปสู่การจัดระเบียบทางสังคมแตกต่างกัน ทำให้บุคคลในสังคมเกิดความแตกต่างกัน อย่างมากมายทั้งในด้านสุขภาพ อนามัย ในความมั่งคั่งและทรัพย์สินสมบัติ ในวิชาการ ความรู้ ประสบการณ์แห่งชีวิต และความฉลาดหลักแหลมแห่งปัญญา ตลอดจนความทุกข์ความสุขในชีวิต ทั่ว ๆ ไป การที่บุคคลเป็นสมาชิกของชนชั้นใดชั้นหนึ่งนั้น มันมีอิทธิพลต่อชีวิตของเขาในโอกาส ที่จะเลือกคางงาน ในจำนวนของบุตร ชนชั้นในสังคมมีอิทธิพลไม่น้อยในการกำหนดการศึกษา ที่เขาจะได้รับ ชนิดของโรงเรียนที่เขาจะเล่าเรียน และอาชีพที่เขาจะมีต่อไปในอนาคต เรื่อง ต่าง ๆ ของชีวิต เช่น จะอยู่บ้านแบบไหน ราคาเท่าใด จะประดับประดาตกแต่งบ้านอย่างไร

---

^{๑๔} บุญสนอง บุนโยทยาน, มนุษย์กับสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๓ (พระนคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๐), หน้า ๑.

รถยนต์ชนิดใดที่ใช้ แต่งตัวอย่างไรด้วยเสื้อผ้าชนิดใด มีใครเป็นเพื่อนอ่านหนังสืออะไร ชนิดใด มีอะไรเป็นงานอดิเรก และแม้ว่าจะเป็นสมาชิกสโมสรไหนสมาคมอะไร ก็เป็นเรื่องที่บุคคลในสังคมได้รับอิทธิพลจากชนชั้นที่เขาเป็นสมาชิกอยู่มากทีเดียว ยิ่งกว่านั้นผลประโยชน์ร่วมกันของชนชั้นในบางครั้งก็ทำให้บุคคลที่เป็นสมาชิกของชนชั้นนั้น ๆ บังเกิดความภักดี และการร่วมมือกันศึกษาจิตใจให้แก่พรรคพวกเดียวกันยิ่งกว่าบุคคลที่ร่วมเชื้อชาติและศาสนาเดียวกันเสียอีก

ชนชั้นของสังคมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งอันหนึ่ง ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้น และได้มีบทบาทสำคัญไม่น้อย ในการกำหนดลักษณะความสัมพันธ์และอนาคตของสังคมมนุษย์^{๔๐}

* เราพอจะสรุปได้ง่าย ๆ ว่า การที่บุคคลในสังคมเป็นสมาชิกชนชั้นที่แตกต่างกันนั้น ทำให้เขามีความแตกต่างกันในวัฒนธรรมหลาย ๆ อย่างในการดำเนินชีวิต ซึ่งรวมถึงอำนาจและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากสังคมไทยยังไม่ใคร่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดลำดับชั้นทางสังคม จึงไม่อาจทราบได้แน่ชัดว่ามีหลักเกณฑ์อะไรที่มีความเหมาะสมมากพอ สำหรับหลักเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการวัดชนชั้นทางสังคมที่พอจะเห็นได้ง่าย ใดแก่ ตำแหน่งหน้าที่การงาน รายได้ การศึกษา การมีทรัพย์สิน เป็นต้น การใช้หลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งจัดลำดับชั้นของบุคคล บางกรณีจะเกิดความไม่สอดคล้องในเรื่องลำดับชั้นของบุคคลได้ เช่น คนที่จัดอยู่ในลำดับชั้นสูง เมื่อพิจารณาจากหลักเกณฑ์ในเรื่องรายได้ อาจเป็นคนที่อยู่ในชนชั้นต่ำก็ได้ ถ้าพิจารณาจากหลักเกณฑ์ในเรื่องการศึกษา ในทางวิชาการจึงมักใช้หลักเกณฑ์หลาย ๆ อย่างพร้อม ๆ กัน สำหรับพิจารณาชนชั้นของบุคคล เป็นที่น่าสังเกตว่าเกียรติหรือฐานะสังคมของบุคคลในสังคมไทย มักจะเป็นผลจากการรวมของปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น การศึกษาสูงก็มักจะมีอาชีพที่มีเกียรติ เช่น ข้าราชการมีความสำเร็จในวงราชการและมีฐานะเศรษฐกิจพอใช้ หรือผู้มีตระกูลก็มักจะมีเงิน การศึกษา และมีอาชีพดี หรือว่ามีอาชีพดีก็มักจะทำให้อำนาจทางเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่งคั่ง

^{๔๐}ไพฑูริย์ เครือแก้ว, เรื่องเดิม, หน้า ๑๑๔ - ๑๑๕.

ดร.ไพฑูรย์ เครือแก้ว ได้พิจารณาจากระบบการแบ่งชนชั้นของสังคมไทยไว้ ๒ วิธีคือ วิธีที่เรียกว่า Subjective Criteria คือพิจารณาจากความรู้สึกของประชาชนทั่วไปในการดำเนินชีวิตประจำวันในลักษณะเหนือกว่าหรือต่ำกว่า และวิธีที่เรียกว่า Objective Criteria โดยพิจารณาจากการแบ่งชนชั้นของสังคมในแง่ของเกียรติภูมิและฐานะทางสังคมของกลุ่มบุคคลในขอบเขตของประเทศชาติส่วนรวม โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ต่อไปนี้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา คือ ตระกูล ความสำเร็จในวงราชการ อำนาจในทางเศรษฐกิจ และการเมือง ความมั่งคั่งในเงินทอง การศึกษา และชนชั้นของอาชีพ ด้วยวิธีนี้จึงสามารถแบ่งคนได้ ๕ ระดับ ดังนี้

- (๑) ครอบครัวของเจ้านม่ออำนาจ และเป็นเจ้าของแผ่นดิน
- (๒) ครอบครัวผู้สืบสกุลในวงการทหาร
- (๓) พระ และครอบครัวระดับขุนนาง
- (๔) พ่อค้า และช่างฝีมือ
- (๕) ชาวนาอิสระ และชาวทาสไม่มีอิสระ

• แบลนชาร์ด (Blanchard) ^{๔๑} ได้อธิบายลักษณะโครงสร้างทางสังคมในกรุงเทพฯ โดยอาศัยผลการศึกษาวิจัยของกลุ่มนักวิจัยในโครงการหนึ่งของ Human Relations Area Files ซึ่งตัวของเขามีส่วนรวมอยู่ด้วยว่า ถ้านำปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้คือ คณะทางเศรษฐกิจ อำนาจทางการเมือง ระดับการศึกษา การมองชีวิต และภูมิหลังของครอบครัวมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการจัดลำดับชั้นแล้ว พบว่าสังคมกรุงเทพฯ จะมีชั้นทางสังคมอยู่ ๕ ระดับ คือ

- (๑) ชนชั้นผู้ดีตระกูลสูง ซึ่งประกอบด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ต่าง ๆ หรือพวกขุนนางชั้นสูง ซึ่งได้รับมรดกตกทอดทั้งตำแหน่ง และอำนาจกันต่อ ๆ มา

(๒) ชนชั้นนำ ประกอบด้วยผู้นำทางการเมือง ทางธุรกิจ หรือผู้นำในด้านที่มีความชำนาญพิเศษ

(๓) ชนชั้นกลางค่อนข้างสูง ได้แก่พวกพ่อกำ หรือพวกที่รับราชการระดับค่อนข้างสูง

(๔) ชนชั้นกลางค่อนข้างต่ำ ได้แก่พวกคนงานที่มีฝีมือ หรือพวกช่างฝีมือโดยตรง

(๕) ชนชั้นต่ำ ได้แก่ผู้ที่เป็นแรงงานไม่มีฝีมือ หรือพวกที่มีอาชีพเป็นลูกจ้างตามบ้าน และรวมถึงชาวต่างชาติที่ย้ายถิ่นเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ เมื่อถึงระยะที่ว่างจากการเพาะปลูก

ลำดับชั้นทางสังคมตามแนวความคิดของแบลนชาร์กนั้นมีขอบเขตเฉพาะอยู่ในสังคมในกรุงเทพฯ เท่านั้น เกือบจะไม่รวมชาวชนบท นอกจากชาวชนบทบางส่วนที่ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานรับจ้างต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการรับจ้างทำงานชั่วคราว เมื่อว่างจากการทำงานทางคานเกษตรกรรม

ถ้าเราพิจารณาลักษณะโครงสร้างของสังคมไทยตามลักษณะการผลิตทางเศรษฐกิจ ถ้าเรายอมรับความจริงที่ว่าประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพในทางเกษตร และประชาชนอีกจำนวนเล็กน้อยที่เป็นกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นกลุ่มที่มีรายได้น้อย มีความเป็นอยู่ในทางเศรษฐกิจที่แร้นแค้น เราจะพบว่าในโครงสร้างของสังคมไทยตามชนชั้นของบุคคลนั้น คนส่วนใหญ่เป็นชนชั้นต่ำที่ยากจน มีจำนวนน้อยที่เป็นฝ่ายปกครองเป็นผู้นำในทางการเมือง การเมือง การอุตสาหกรรมซึ่งเป็นชนชั้นสูง ส่วนชนชั้นกลางที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชนสองชั้นนี้ยังมีน้อย เพียงแต่กำลังเริ่มเกิดขึ้นเท่านั้น เช่น พวกที่มีอาชีพเป็นอิสระและฐานะปานกลาง พวกช่าง ราชการที่มีรายได้น้อยละ ระหว่าง ๔๐๐ - ๒,๖๕๐ บาท พ่อกษานาคกลางทั้งหลาย เป็นต้น

ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะได้เปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่ในแง่ของเศรษฐกิจ และสังคม ของชน ๓ ชั้น คือ ชนชั้นต่ำ ชนชั้นกลาง และชนชั้นสูง

ชนชั้นต่ำ

ในการศึกษาเกี่ยวกับชนชั้นต่ำนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยข้อมูลต่าง ๆ จากการสำรวจวิจัย สภาพความเป็นอยู่และปัญหาความเดือดร้อนของผู้มีรายได้น้อยในแหล่งเสื่อมโทรม ในเขตเทศบาลนครกรุงเทพฯ การศึกษาความต้องการและปัญหาเด็กและบุคคลวัยรุ่นในแหล่งเสื่อมโทรม ๔ แห่ง ได้แก่ แหล่งเสื่อมโทรมหลังตลาดเปรมประชา, ตรังวัดลาดบัวขาว ถนนเจริญกรุง, ในซอยสายน้ำทิพย์ ถนนสุขุมวิท และใกล้สะพานมักกะสัน ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ รวมทั้งผลการศึกษาแหล่งเสื่อมโทรมคลองเตยของคณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ก. ลักษณะที่บ่งชี้

พวกชนชั้นต่ำจะอาศัยอยู่ในตรอกแคบ ๆ ที่เลี้ยวไปเลี้ยวมาหลังตึกแถวอันโอ้อ่า ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า แหล่งเสื่อมโทรม มิใช่จะแออัดยัดเยียดเฉพาะบ้านเท่านั้น แต่ยังมีคนอาศัยอยู่อย่างแออัด รอม ๆ บริเวณข้างจะเต็มไปด้วยน้ำคร่ำ สงกลิ่นเหม็น บางครั้งมีฝักตบชวาขึ้นเต็มไปหมด เพราะเนื่องจากเขตเหล่านี้ไม่มีท่อระบายน้ำ เมื่อฝนตกหนักหรือน้ำท่วม น้ำก็จะขังอยู่กลายเป็นน้ำคร่ำเพาะเชื้อโรค ลักษณะของบ้านก็จะเป็นการนำเอาเศษไม้เล็กบ้างใหญ่บ้างมาต่อกันเป็นฝาปะ ส่วนหลังคาก็มุงด้วยสังกะสีเก่า ๆ ฝุ่นผง เมื่อฝนตกก็ร่วง บางครั้งต้องเอาผ้าพลาสติกปิดไว้ไม่ให้ฝนร่วง หน้าต่างก็มึนน้อยมากหรือไม่มีเลย มีแต่ประตูเข้าออกบานเดียว ทำให้แสงสว่างเข้าไม่ถึง เกิดความอับชื้น ทางเดินก็ใช้ไม้เล็ก ๆ ทอเป็นสะพานทอดไปตามน้ำคร่ำ หรือเห็นอกอฝักตบชวา ลักษณะที่อยู่อาศัยของชนชั้นต่ำจึงเต็มไปด้วยอันตรายและโรคภัยไข้เจ็บ

ข. ลักษณะทางสังคม

๑. ขนาดของครัวเรือน ชนชั้นต่ำมักจะมีครัวเรือนขนาดใหญ่ ตั้งแต่ ๔ - ๒๐ คน ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงแบบชนิดของครอบครัวเป็นแบบที่มีเฉพาะ พ่อ แม่ ลูก หรือว่ามีญาติพี่น้อง หรือมีโชญาตีรวมอยู่ด้วยหรือไม่

๒. ลักษณะของครอบครัว มีทั้ง ๒ แบบ คือแบบครอบครัวเดี่ยวร้อยละประมาณ ๖๓ ของทั้งหมด ส่วนอีกร้อยละ ๓๗ เป็นแบบครอบครัวขยาย

๓.ฐานะในการครอบครองที่อยู่อาศัยส่วนมากเขายานอยู่น้อย อาจเช่าหลังหรือเช่าเป็นบางส่วนประมาณรอยละ ๔๑ เป็นเจ้าของบ้านเอง โดยการเช่าที่ดิน หรืออาศัยที่ดินนอน ประมาณรอยละ ๔๕ อาศัยเขาอยู่โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า ประมาณรอยละ ๑๑ เฉพาะผู้ที่มิบ้านและที่ดินเป็นของตนเองมีเพียงรอยละ ๑ เท่านั้น

๔. ถิ่นกำเนิด ประมาณรอยละ ๕๑ ของหัวหน้าครัวเรือนอพยพมาจากชนบท สาเหตุที่อพยพเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ปรากฏว่า ประมาณรอยละ ๗๖ ของคนอพยพ เนื่องจากมีความผิดเคืองในเรื่องฐานะการครองชีพและการประกอบอาชีพทางบ้านเกิด จึงเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ

๕. การศึกษา ส่วนใหญ่ของหัวหน้าครอบครัวมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ คืออ่านออกเขียนได้ ถึงประมปีที่ ๔ ประมาณรอยละ ๖๗ ที่มีความรู้สูงความมัธยม ๖ มีรอยละ ๑ เท่านั้น ส่วนการศึกษาของผู้อยู่เกิน ๑๕ ปีขึ้นไปก็มีอัตรารอยละที่ใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่ของประชากรที่อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะยังมีผู้ที่มีความรู้ต่ำกว่าประถม ๔ อยู่ถึงรอยละ ๔๒ และในจำนวนนั้นกว่าครึ่งเป็นผู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เลย มันเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งที่เป็นเหตุทำให้เกิดปัญหาทั้งในด้านการประกอบอาชีพด้านสุขภาพอนามัยและค่านิยมธรรมเนียมของประชาชน

ส่วนเด็กๆ ในครอบครัวชนชั้นต่ำก็ไม่สามารถเรียนต่อชั้นสูง ๆ ได้ เพราะไม่มีสิทธิในการศึกษา และการซื้ออุปกรณ์ในการศึกษา ตั้งแต่เสื้อผ้า ค่ากินค่าใช้จ่ายในการศึกษา นอกจากนี้เด็กยังจะต้องช่วยรับภาระในบ้าน คือพอโตขึ้นมาหน่อยก็ต้องออกจากโรงเรียนเพื่อไปทำมาหาเลี้ยงตัวเอง

๖. อาชีพ คนชั้นต่ำส่วนมากประกอบอาชีพประเภทที่เป็นรายวันมากกว่ารายเดือน คือรอยละ ๗๓ และมีมักจะรับจ้างเป็นกรรมกรไร้ฝีมือ ร้อยละ ๕๓.๕ เช่น คนกวาดถนน คนขนขยะ คนแลกความสะอาดร้านค้า คนขับแท็กซี่ หาบเร่ พับถุงกระดาษขาย เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากคนชั้นต่ำมีข้อจำกัดทางการศึกษา ซึ่งมีผลต่อการเลือกประกอบอาชีพด้วย คือการศึกษาต่ำทำให้ต้องทำงานหนัก งานบางอย่างเป็นอันตรายต่อสุขภาพก็ต้องทำเพราะไม่มีทางเลือก

๗. แบบแผนของครอบครัวและพฤติกรรมทางเพศ ครอบครัวชนชั้นต่ำมักจะมีลูกมาก ซึ่งเนื่องจากพวกนี้การศึกษาต่ำ พอเป็นหนุ่มสาวอายุ ๑๖ - ๑๗ ปีก็มักจะแต่งงานที่จะเหลือมาถึงอายุ ๒๑ - ๒๒ ปีมีน้อย พวกนี้จึงมีลูกมากด้วย เพราะมีวัยเจริญพันธุ์ (fecundity) ที่ยาวนาน นอกจากนั้นชนชั้นต่ำยังมีโอกาสที่จะพักผ่อนหย่อนใจนอกบ้านน้อย เพราะไม่มีเงิน จึงขาดทางระบายออกคนอื่น ๆ เป็นผลให้มีพฤติกรรมทางเพศสูง ชีวิตครอบครัวมักจะมีความมั่นคงน้อย มีการระหองระแหง ทะเลาะพุดกันเสมอ มักจะเห็นเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศหรือการสมรสกันเป็นเรื่องธรรมดาของชีวิตไม่ต้องมีพิธีต้องอะไรมาก หนุ่มสาวมักจะไต่เสียกันง่าย ๆ ไม่ค่อยเลือกเวลาและสถานที่ มักจะตีราคาความบริสุทธิ์ของหญิงสาวน้อยกว่าชนชั้นอื่น ๆ มักมีการไต่เสียกันก่อนแต่งงานเสมอ ๆ การไปยุ่งเกี่ยวกับชายหรือหญิงอื่นหลังจากแต่งงานแล้วมักเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ

๘. การอบรมเลี้ยงดูบุตร คนชั้นต่ำมักจะปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ในความสะอาด และความเป็นระเบียบของลูกเต้าในการกิน การนอน การถ่าย เด็ก ๆ มักจะวิ่งเล่นตามถนน โดยไม่มีการดูแลเอาใจใส่ มักจะเข้านอนดึก ถ้ามีมหรสพที่พอจะดูได้ก็ดูอย่างสบาย ไม่มีพ่อแม่หวงห้าม เด็กจะได้รับการปล่อยให้ใช้กำลังภายในการต่อสู้ป้องกันตัว รุกรานคนอื่น โดยขาดการห้ามปราม เด็ก ๆ จากชนชั้นต่ำจึงมักจะขาดความรัก ความเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอน คุณค่าและระเบียบแห่งชีวิต

ค. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

๑. รายได้ของครอบครัว ชนชั้นต่ำส่วนใหญ่มีรายได้เดือนละ ๔๐๐ - ๖๐๐ บาท หรือประมาณร้อยละ ๗๗ มีรายได้ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ บาท และประมาณร้อยละ ๒๓ มีรายได้สูงกว่า ๑,๐๐๐ บาท

๒. รายจ่ายของครอบครัว ส่วนใหญ่รายจ่ายมักเกินกว่ารายได้ ส่วนใหญ่ใช้เป็นค่ากับข้าว ประมาณร้อยละ ๔๐ ส่วนรายจ่ายเพื่อการบันเทิงมีน้อยมาก ไม่ถึงร้อยละ ๑.๐ นั้นยอมแสดงว่าผู้มีรายได้น้อยไม่ใคร่ได้คำนึงถึงการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจนัก อันเนื่อง

มาจากสภาพภาวะเศรษฐกิจของตมบังคับ

๓. หนี้สินและการออมทรัพย์ ส่วนใหญ่ตกเป็นหนี้สินแทบทั้งนั้น คือประมาณร้อยละ ๖๒.๐ เนื่องมาจากเหตุผลเกี่ยวกับการใช้จ่ายอันจำเป็นในการครองชีพประจำวัน เช่น เกี่ยวกับค่าอาหาร ค่าเสื้อผ้า ค่าเช่าบ้าน ค่าพาหนะ ค่าดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายในการวิ่งเต้นหางาน เป็นต้น เหตุผลรอง ๆ ลงมาได้แก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเจ็บป่วย การศึกษาของบุตร

ในด้านการออมนั้น ปรากฏว่าได้คำตอบเดียวกันว่า ไม่ได้มีการออมทรัพย์ไว้เลย เพราะรายได้กับรายจ่ายมักจะจับตบชนปลายไม่ติดกันเอง

๔. ฐานะในการครองชีพ ในสายตาและความเข้าใจของคนทั่วไปย่อมเห็นว่าฐานะการครองชีพของประชาชนในแหล่งเสื่อมโทรมหรือชนชั้นต่ำนั้นอยู่ในระดับต่ำ แม้แต่หัวหน้าครัวเรือนเองก็ประมาณฐานะของตนเองว่าอยู่ในระดับค่อนข้างยากจนและยากจนมากร้อยละ ๕๕ ส่วนอีกร้อยละ ๔๑ ตอบว่าอยู่ในระดับพอมีพอกิน

ส่วนคนชั้นต่ำอยู่ในเขตชนบทนั้นก็มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับคนชั้นต่ำในเขตเมือง อาจมีความแตกต่างกันบ้าง เพราะมีสภาพแวดล้อมต่างกัน จะได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญ ๆ ดังนี้

ชีวิตประจำวันของชาวชนบทนั้นเริ่มตั้งแต่เช้ามืด แม่ต้มอาหารสำหรับมือเช้า สายหนอยพ้อและเด็ก ๆ จึงตื่นขึ้นมาช่วยงานอย่างอื่น และกินอาหารเช้ากัน หลังจากนั้นเด็กก็จะไปโรงเรียน หรือพ้อออกไปทำงานที่นา ซึ่งอยู่ไกล ๆ บ้าน หรืออาจหางออกไปก็ได้ แม้มานถ้าไม่ออกไปช่วยพ้อบ้านก็จะทำงานบ้าน เป็นต้นว่า นวดข้าว สีข้าว ตำข้าว ตลอดจนเก็บผักหักฟืน อาหารกลางวันนั้นเด็ก ๆ มักจะเอาติดตัวไปแต่เช้า หรือไม่ก็หาซื้อกินที่โรงเรียน แต่ส่วนมากไม่มีเงินให้ลูก ๆ ไปซื้ออาหารที่โรงเรียนกินได้ ฉะนั้นจะสังเกตเห็นว่าเด็กบางคนจะไม่กินข้าวกลางวันเลยก็มี ส่วนพ้อบ้านนั้นอาหารกลางวันจะกลับมากินที่บ้าน หรือไม่ก็เอาไปจากบ้านกินที่โรงเรียนเลย พ้อตกเย็นทุกคนจะกลับมากินอาหารมือเย็นพร้อม ๆ กัน

ระดับการศึกษาและทักษะ (skill) ในอาชีพและชีวิตทั่ว ๆ ไปต่ำ ทั้งนี้เพราะขาดสถาบันการศึกษาซึ่งมารวมอยู่ที่กรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ ๆ หมก ซาคอปกรณ และเครื่อง

ส่งเสริมทางสังคมที่จะฝึกให้หาวิชาความรู้ นอกจากนี้โรงเรียนรัฐบาล หรือโรงเรียนราษฎร์
ในชนบท ที่มีทรชนส่วนใหญ่มีโอกาสได้เรียน มักจะเป็นโรงเรียนที่มีครูจำนวนน้อย และคุณภาพ
ต่ำ ทั้งด้านวิชาการ ความสามารถ และศีลธรรม นักเรียนที่ผลิออกมา ก็มีคุณภาพต่ำ และ
ส่วนใหญ่ไม่สามารถก้าวหน้าไปไกลในการศึกษาได้ เพราะมาตรฐานไม่ดี สู้เขาไม่ได้

ในทางเศรษฐกิจ ครอบครัวยุคนี้เป็นหน่วยสำคัญเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคเอง เนื่อง
จากการผลิที่คิดุคิยทางการ เกษตรซึ่งเป็นสินค้าราคาต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้า
สำเร็จรูปทางอุตสาหกรรมด้วยเหตุนี้ชาวชนบทจึงกลายเป็นคนยากจน แรงงานก็ถูก ความ
สามารถของชาวชนบทกลายเป็นความสามารถที่ไร้ค่า ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ผลิของ
ถูกออกไปขาย แต่ต้องซื้อของแพงเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน คนชนบทแม้จะยากจนแต่ก็มักจะ
ใช้เงินส่วนใหญ่ไปในพิธีการต่าง ๆ ทางศาสนา หรือตามประเพณี เช่น แต่งงาน ทำบุญ
บวชพระ เป็นต้น

นอกจากนี้ชาวชนบทยังเป็นคนหัวโบราณยึดมั่นอยู่ในประเพณี ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงต่อ
ค่านิยมใหม่ ๆ เชื่อถือโชคลาง ภูตผีปีศาจ ทอเทไม่กระตือรือร้น ความสัมพันธ์กันในหมู่บ้านมี
อย่างแน่นแฟ้น

ชนชั้นกลาง

เป็นชนชั้นที่เพิ่งจะมีขึ้น ซึ่งเป็นชนชั้นที่ทุกประเทศต้องการให้มามาก ๆ เพื่อเป็นการ
ลดช่องว่างระหว่างคนมั่งมีกับคนยากจนในหลคนอยลง ชนชั้นกลางจึงเป็นชนชั้นที่อาจจะเชยิบฐานะ
มาจากชนชั้นต่ำ คั้งนั้นจึงมีความไม่มั่นคงนัก และพวกนี้ก็จะพยายามดิ้นตัวให้สูงขึ้นไปอีก เพราะ
มีความทะเยอทะยานในชีวิต ชนชั้นกลางนี้มี ๒ ระดับ คือชนชั้นกลางคองข้างสูง ได้แก่พวก
ข้าราชการชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก มักมีการศึกษาสำเร็จระดับอาชีวะชั้นสูง หรือปริญญาตรีเป็น
อย่างน้อย อาจารย์ นักหนังสือพิมพ์ เลขาการ เป็นต้น พวกนี้ทำงานเบา ๆ ประเภทงาน
บริหารระดับกลาง หรืองานสำนักงาน รวมถึงพวกนักธุรกิจ นายความ แพทย์ และเจ้าของ
ห้างร้านชั้นกลางทั่ว ๆ ไป อีกระดับหนึ่งคือ ชนชั้นกลางคองข้างต่ำ ได้แก่พวกช่างฝีมือ นักเขียน

ข้าราชการชั้นจัตวา นักธุรกิจ ซึ่งพอมีพอกิน ธรรมดาที่มีการศึกษาระดับ ม.๖ ถึง ม.๘

ชนชั้นกลางส่วนใหญ่มักจะอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ หรือในเขตเมือง ในกรุงเทพฯ มีคนชั้นกลางราวร้อยละ ๕๐ มีสภาพความเป็นอยู่ดีกว่าชนชั้นต่ำมาก อาจมีบ้านของตนเอง หรือเช่าบ้านเขาอยู่ แต่มักไม่อาศัยอยู่ในเขตแหล่งเสื่อมโทรมเหมือนชนชั้นต่ำ

ชนชั้นสูง

สำหรับประเทศไทยมีชนชั้นสูงน้อยมาก พวกนี้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีชีวิตที่สุขสบาย ได้รับการศึกษาสูง มีอาชีพที่มีเกียรติ เกิดมาในตระกูลดี ใดแก่รัฐมนตรี องคมนตรี นักการเมืองที่มีชื่อเสียง ปลัดกระทรวง อธิบดี นายพลทหาร ตำรวจ ผู้นำทางสังคม การค้า นักธุรกิจชื่อดัง พวกนี้มีอำนาจทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม อาจรวมถึงทางการเมืองด้วย

ทั้ง ๓ ชั้นนี้ ชนชั้นสูงก็ยังคงมีความแตกต่างกันไม่มากนัก แต่ชนชั้นกลางและชนชั้นสูงมีความแตกต่างกับชนชั้นต่ำอย่างมาก เพราะมันเป็นความแตกต่างที่ทำให้เกิดชีวิตคนละชีวิตที่แทบไม่มีสิ่งใดเหมือนหรือรวมกันเลย ดังเช่น การอบรมเลี้ยงดู ครอบครัวยุคนชั้นกลางชั้นสูง หรือครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาดี หรือมีพื้นฐานดี มักจะเคร่งครัดกับลูก ๆ เน้นหนักในการสร้างนิสัย รักความสะอาด ความสวยความงาม รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบแต่เด็ก ๆ และมักสั่งสอนมิให้ใช้อารมณ์ง่าย ๆ ให้เป็นคนสุภาพ และรักความสงบ ไม่รุกรานผู้อื่น หรือเกี่ยวกับแบบแผนครอบครัว และพฤติกรรมทางเพศ ชนชั้นกลางและชั้นสูงมักจะแต่งงานช้า มักเลยอายุ ๒๕ ปีขึ้นไป เพราะพวกนี้เรียนระดับมหาวิทยาลัย ทำให้วัยเจริญพันธุ์น้อยลงตามไป ด้วย พวกนี้จึงมีลูกน้อย ประกอบกับพวกนี้ก็มีกิจกรรมต่าง ๆ ในการศึกษา ในการสังคม การพักผ่อน และในอาชีพมาก พุดง่าย ๆ คือมีทางออกมาก และยังยอมรับวิธีการวางแผนครอบครัวอีกด้วย

ดังนั้นสังคมไทยจึงเป็นสังคมที่ขาดความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในสังคมและเศรษฐกิจ เป็นสังคมที่ขาดความเป็นธรรม เป็นสังคมที่ชนชั้นส่วนใหญ่ และชนชั้นสูงมีความแตกต่างกัน ในฐานะ และมีความเห็นต่างในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมากมาย ซึ่งตรงกันข้ามกับสังคมตามอุดมคติที่ประเทศทั้งหลายพยายามสร้างสรรค์อยู่ คือให้คนส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นชนชั้นกลาง โดยพยายามยกชนชั้นต่ำขึ้นมา และพยายามดึงชนชั้นสูงไว้อย่าให้สูงขึ้นไปมากนัก